

DISSERTATIO INAUGURALIS
MEDICA

DE

FEBRE BILIOSA

QUAM

SUB DIVINI NUMINIS AVSPICIIS
CONSENSU GRATIOSAE FACULTATIS
MEDICAE

PRAESIDE

IOHANNE FRIDERICO
CARTHEUSER

MED. DOCT. ET PROF. PVBL. ORD.
FACULTAT. MED. h. t. PRO-DECANO

PRO GRADU DOCTORIS

SVMMSIQVE IN MEDICINA HONORIBVS ET
PRIVILEGIIS DOCTORALIBVS LEGITIME
IMPETRANDIS

DIE XXII. OCTOBRIS MDCCXLVI.

H. L. Q. C.

PLACIDO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTET

IOHANNES BENIAMIN CLEEMANN

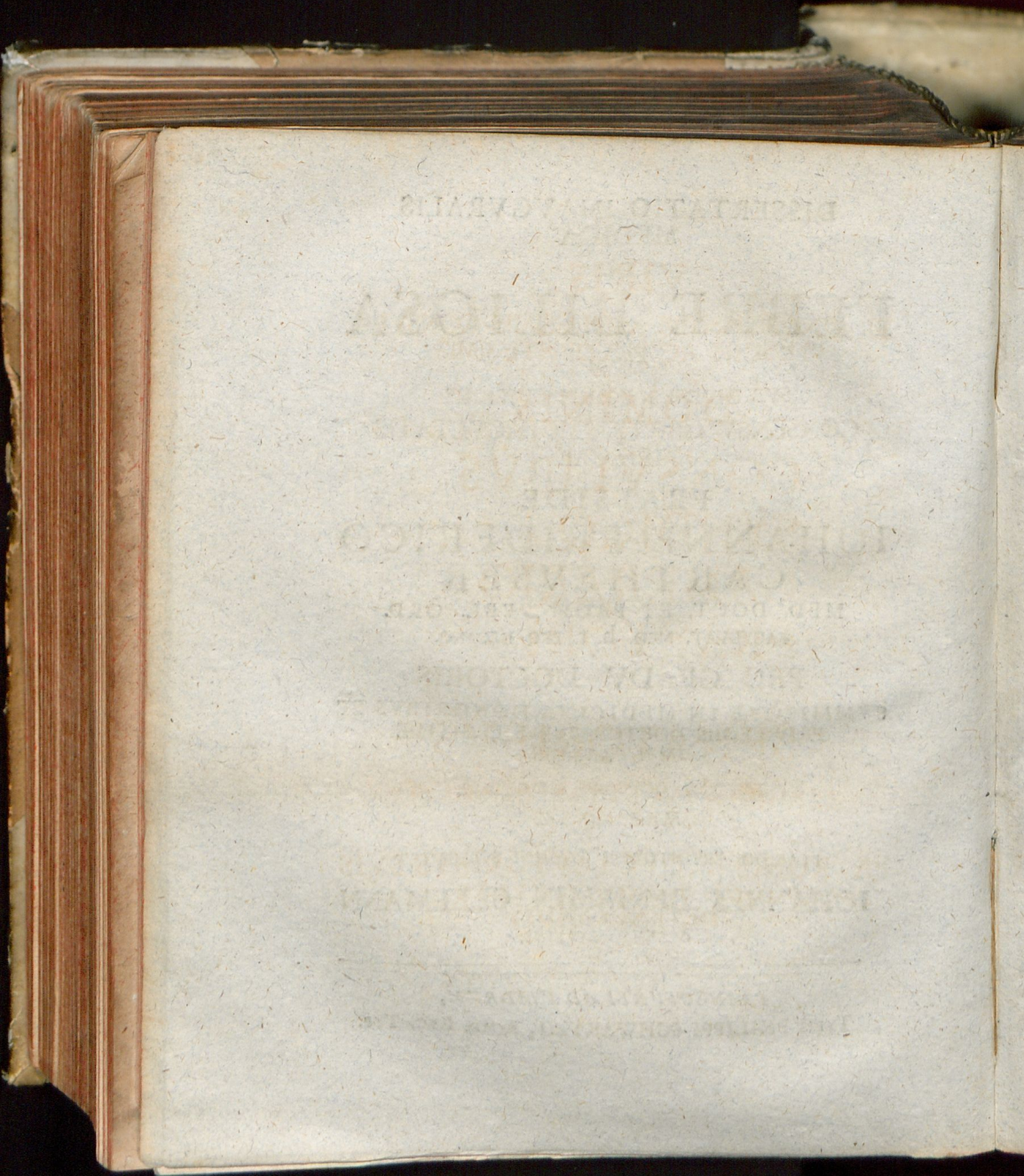
GVBENA - LVSATVS.

FRANCOVRTI AD VIADRVM,
TYPIS PHILIPPI SCHWARTZII, ACAD. REG. TYP.

VIRIS

PRAENOBILISSIMIS AMPLISSIMIS CONSVL-
TISSIMIS AC PRVDENTISSIMIS

DOMINIS

CONSVLIBVS

SYNDICO

CAMERARIO

PRAETORI

AC

SENATORIBVS

RELIQVIS INCLYTAE CIVITATIS
GV BENENSIS

PATRONIS ATQVE FAVORIBVS SVIS
OMNI HONORIS CVLTV
DEVENERANDIS

NEC NON
V I R O
SVMME REVERENDO ATQVE DOCTISSIMO
D O M I N O
ANDREAE CLEEMANN

PHILOSOPHIAE MAGISTRO, SVPREMO ECCLESIAE,
QVAE GVBNAE LVSATORVM EST, PASTORI
VIGILANTISSIMO, ANTISTITI RERVM
SCHOLASTICARVM MERITISSIMO
PARENTI SVO

EO, QVO DECET,
PIETATIS ET AMORIS AFFECTV
MAXIME OBSERVANDO

SPECIMEN HOC INAVGVRALE
TANQVAM PVBLICVM DEVOTI AC GRATI
ANIMI DOCUMENTVM

OFFERT AC CONSECRAT

IOHANNES BENIAMIN CLEEMANN.

DISSERTATIO INAUGVRALIS
MEDICA
DE
FEBRE BILIOSA.

---

§. I.

Quemadmodum bilis debite constituta, ceu liquor aqueo-gummoso-saponeus, multiplicem in corpore utilitatem, praesertim circa chylicationis negotium, praestat; sic foecunda pariter, testante quotidiana experientia medica, variarum aegritudinum genitrix evadit, quamprimum quantitate, qualitate aut motu peccare incipit.

A Nullum

Nullum quippe practicum poterit latere, ex bile viscida & inerti multos morbos, eosque ut plurimum chronicos, vel proximè nasci, vel remotius inde originem ducere, & sæpius adhuc iracundiæ graviori non febres tantum, sed viscerum quoque inflammationes, anxietates præcordiales, tormina ventris, constrictiones pectoris, dolores colicos, cardialgicos, hystericos, aliosque adfectus spasmodicos, nec minus varia digestionis & adpetitus vitia, icterum, diarrhoeas, vomitus, hæmorrhagias exorbitantes, excretionum naturalium suppressiones, & morbos complures alios supervenire, qui solam bilem fervidam, forti ac repentina cystidis constrictione largius expulsam, atque commoram, posteaque in duodeno ac ceteris intestinis, quin ipsò ventriculo, ubi mora diuturniori majorem contrahit acredinem, stabulantem, vel per ipsam sanguinis ac lymphæ massam penitus disseminatam, causam materialem præcipuam agnoscunt. Singuli hi morbi ita quidem comparati sunt, ut considerationem mereantur uberiorem: Verum, cum angusti præsentis opusculi limites completam cujuslibet evolutionem minimè permittant, & scopus præterea de sola febre biliosa, quæ frequentius in praxi obvia est, fufius hac vice agere jubeat, ceteris prætermisissis, hujus duntaxat scrutinium suscipiam, &, tradita morbi historia, traditis causis, tutam quoque, & iterata experientia comprobata, curandi methodum communicabo.

§. II.

Exordiar, uti moris est, cum definitione, & forma sequentem: *Febris biliosa, proprie ita dicta, est febris continua,*

continua, qua unice à bile copiosa ac fervida, in duodeno præcipue latitante, sensimque ad sanguinis massam abeunte, producitur, & variis symptomatibus molestis, vertiginosa imprimis capitis temulentia, constrictione pectoris, ardore in hypochondrio dextro, & pertinaci alvi obstructione stipata accedit.

§. III.

Non confundenda est cum febre biliosa ardente, quæ æque quidem, ac biliosa strictè sic dicta, à bile oritur, valde nihilominus à posteriori, quoad symptomata, aliasque proprietates, distincta reperitur. In febre biliosa ardente nimirum copiosa saburra fervida biliosa tota propemodum ac uno quasi actu ad sanguinem translata, per integram ejus molem dispersa, altiusque humoribus sinceris immersa est, æstus totius corporis, dolor capitis, fitis ad summum adscendunt gradum, cutis siccissima, urina flammea, pulsus celerimus, vigilie pertinaces deprehenduntur, iisdemque gravius ordinariò delirium, & sæpè pariter hujus vel illius partis inflammatio jungitur, quæ longè majus vitæ periculum infert, ac sæpius de insigni cruoris ad coagulum proclivitate testatur; quippe quæ, censentibus medicorum plerisque, causa febris ardentis cujusvis præcipua existit, si videlicet cum magna massæ purpureæ densitate, & magna pariter feri diluentis penuria, partiumque solidarum siccitate atque strictura eminenti conjuncta deprehenditur.

§. IV.

Longe aliter, præsertim intuitu complicatorum pathematum, comparatum est cum febre biliosa stricte sic dicta. Calor febrilis enim, qui hanc comitatur, multò mitior, quam in præcedente, observatur, cutis humidiuscula est, quin sæpius, materia halitiosa per intervalla copiosius prodeunte, valdè madida redditur, urina non adeo eminentem rubedinem ostendit, crassa tamen existit, & post aliquam moram turbida evadit, multumque recrementi mucidi ad fundum deponit, præsertim, si cum bile multæ etiam impuritates viscidæ ex intestinis ad sanguinem transferuntur: Pulsus celeritas & vehementia intra mediocritatis limites consistunt, dolor capitis saltem obtusus, cum magna nihilominus temulentia & leviori quoque vertigine conjunctus est, somnus paucissimus, etiamsi haud exigua nonnunquam ad eum propensio adsit, appetitus esculentorum profusè plerumque deficit, & sitis quoque parum urget. Hisce, ceu præcipua hujus febris signa pathognomonica, accedunt continuus amaritiei sensus in ore, & creberrimè etiam, quando bilis scilicet ex parte in ventriculum usque propulsa fuit, conatus vomendi, quin ipsi vomitus actuales, nec minus anxietates circa ventriculum, & ardor dolorificus in hypochondrio dextro sub costis spuriis, qui ita plerumque per consensum extenditur versus superiora, & partes vicinas tantopere adficit, ut æger molestissimas tensiones, ac constrictiones, immo subinde vehementes puncturas in dorso ac pectore, quæ postremæ respirationis libertati obstacu-

obstacula ponunt, & ipsos dolores pleuriticos quandoque mentiuntur, persentiat.

§. V.

Caussa materialis, cui non allegata tantum symptomata specifica, sed ipsa quoque commotio humorum febrilis suos debent natales, præcipuè in duodeno latet, ac nulla sanè alia est, nisi *copiosa ac fervida saburra biliosa*, nunc solitaria prorsus, nunc mucidis impuritatibus, successivè in prima culina ante bilis morbificæ adventum collectis, plus minusvè remixta. Hæc quippe tunicis ob acridinem suam, atque visciditatem pertinacius adhærescit, & inimica vellicatione ac stimulo, vel rectius, vehementi quodam ardore tunicam ventriculi & intestinorum nerveo - musculosam, & consensualiter quoque fibras atque membranas partium vicinarum ad violentas atque spasmodicas contractiones cogit: Unde nequitiam mirandum, quod illicd refractaria alvi obstructio superveniat, & dolor ardens in hypochondrio dextro, ubi duodenum præcipuè locatum est, nec minus anxietates circa ventriculum, tensiones in dorso ac pectore, difficultas spirandi, & complicata pathemata reliqua oboriantur. Et quum pars aliqua, vel jam fluidior, vel motus peristaltici ope magis resoluta, sensim sensimque ad humores circulantés transeat, aliter omninò fieri nequit, quin actuali sua miscela præternaturales igniculos in cruore ac toto corpore accendat, accensis paulatino ex intestinis adfluxu fomitem diuturnum atque continuum suggerat,

& tubulorum, præsertim capillarum, tunicas ad fortiores æque, ac justò velociores contractiones, quas pressò statim pede celerior sanguinis circuitus & violentior spherularum attritus sequitur, ea, qua dictum fuit, ratione irriter.

§. VI.

Ad duodenum memorata materia biliosa deferitur, quando cystis fellea sub iracundia graviore violentius constringitur, & contentum proinde fluidum, quod simul præternaturaliter rarefcit, largiori quantitate & cum impetu per consuetum canale effluere cogitur; hinc præ reliquis etiam homines cholericis temperamenti, qui bile abundant, & valdè præterea, ob insignem fibrarum sensibilitatem ac mobilitatem, ad frequentes atque vehementes animi exandescencias cernuntur proclives, febribus hisce, aliisque morbis biliosis obnoxii sunt. Non nocet quidem, uti in limine pridem monui, bilis debitè constituta, ac iusta quantitate & opportunè expulsa, vel sensim etiam, ut hepatica, ad duodenum fluens, sed varios potius usus præstat, dum, quoad partem subtiliorem, principii oleosi & aquei unionem chylicationis tempore adjuvat, & molecularum crassiorum, præsertim oleosæ ac resinosæ indolis, solutionem promovet, quoad partem crassiorum verò, inutilem atque superfluum mucum intestinorum abstergit, & fecum alvinarum tempestivam exclusionem moderato stimulo, parietum tunicis ubique impresso, adjuvat. Verum enim vero, quoties nimia quantitate, ac violentæ
constri-

constrictionis spasmodicæ ope extruditur, tunc eminentiorem acredinem, & causticam planè indolem nascitur, posteaque prava non minus qualitate sua, quam copia multiplicem corpori noxam infert, inprimis, si iracundia gravior, cum connexa præternaturali bilis excretionem, ante aut post pastum, vel etiam sub eo contingat: In tali quippe casu chymificationis ac chylicationis negotium valdoperè turbatur, loco chymi ac chyli laudabilis impuritates viscidæ atque corruptæ elaborantur, & bilis copiosa ac rarefacta cum iisdem mixta, indicatam mineram perniciosam, aut aliam morbificam gignit.

§. VII.

Superveniente diarrhoea mucido - biliosa sponte plerumque hæc febris solvitur, aut valdè ad minimum vehementia ejus infringitur, & licet quidem materia peccans, per universam humorum massam jam disseminata, penitus hac ratione auferri nequeat, præcipua tamen moles, quæ in intestinis stabulatur, & continuum præcedenti fomitem præbet, educitur, ita, ut natura paucum, quod restat in sanguine, facili deinceps negotio subigere, & auctiori diaphoresi, aut sudore completo, immo metastasi quadam, quæ temporariam cutis flavedinem icteritiam producit, exterminare valeat. Subinde etiam huic excretioni criticæ vomitus jungitur, si aliqua nimirum biliosæ saburræ portio vehementi cystidis æque ac duodeni contractione spasmodica in ipsam ventriculi cavitatem propulsa fuit, immo, subinde vomitus

vomitus frequentes absque ulla diarrhoea superveniunt, qui excretionis tamen modus priori longè inferior & faltem semi-criticus æstimandus est, quoniam tota materia morbifica, quæ, uti dictum, majori ordinariò quantitate in intestinis, quam ventriculo, lætet, ne utiquam excluditur, & pertinacissima præterea alvi obstipatio cum variarum partium spasmis ut plurimum perseverat: Hisce accedit, quod sanguis forti ventriculi ac viscerum connexorum commotione magis exagitetur, & ventriculo non minus, quam toti corpori magna debilitas inferatur.

§. VIII.

Quando igitur alvi obstructio maturè tollitur, & recrementum biliosum primis statim diebus ejicitur, febris suborta illicò notabiliter mitigatur, & prorsus plerumque post paucos dies remittere consuevit. Contrarium accidit, si intestinorum contractio spasmodica refractaria existens, excernendæ materiæ causticæ maturum exitum præcludit: Quandoquidem acre ac fervidum fermentum biliosum, ob moram longiorem, non tantum majori quantitate ex prima culina ad cruorem circulantem transmittitur, ibidemque febriles igniculos fovet, & magis magisque suscitatur, sed, quoad partem quoque intestinorum tunicis pertinacius adhærescens, eas adeo arrodit, ut nonnunquam, præter alia symptomata periculosa, ventriculi, intestinorum, quin ipsius hepatis, inflammationes, quæ facile mortem inferunt, sequantur.

§. IX.

§. IX.

Silentio pariter non prætermittendum erit, febrē hanc, diutius scilicet impuritate biliosa in intestinis retenta, persæpè in lentam atque hæcticam degenerare, quæ postrema nunquam iterum tollitur, sed patienti, interjecto, nunc breviori, nunc longiori, intervallo, vitam certissimè eripit. Prædicta enim materia quoad maximam partem, sensim tamen sensimque, ad sanguinem & lympham transfertur, ibidemque humoribus circulantibus altius immerfa, systasin eorum atque temperiem naturalem turbat, functiones corporis, præsertim vitales & naturales, irregulares reddit, tubulos capillares magis magisque obstruit, & tenacius parietibus eorundem hinc inde adhærescens, continuo ardore ac stimulo vasa quæcunque ad contractiones justò celeriores impellit; unde non mirandum est, quod nonnunquam motus superveniant convulsivi, qui ludo tragico finem imponunt. Per se quidem hi ipsi mortem non inferunt, testantur tamen de statu ancipiti, ac summo vitæ periculo: Natura quippe, quæ leniori motu febrili peccantem materiam à sanguine sincero segregare, minimisque vasculis fixius impactam excutere nequit, crebrò heroicum hoc remedium, ceu ultimum omninò ac desperatum, ad causam morbi subigendam & eliminandam, aut periculosissimas canaliculorum obstructions referendas adhibet, etiamsi sine suo in casibus analogis rarissimè, in præsentī verò nunquam, potatur.

B

§. X.

§. X.

Confirmandi sine neque febres exanthematicas hac vice, neque morbos alios uberius adducam, sed unicum duntaxat casum, qui febrem biliosam, & ultimum inprimis momentum concernit, recensero: Erat nimirum vir juvenis viginti octo circiter annorum, temperamenti sangvineo-cholerici, qui, prægressa vehementi & iterata animi exandescencia, leniori in principio febricula, alvi obstructione, tussicula sicca, spirandi difficultate, & anxietatibus præcordialibus stipata, corripiebatur. Negligebat in principio hunc morbum, & licet crescentibus symptomatibus tandem medicum quendam advocaret, primam tamen atque præcipuam mali causam, præviam scilicet iracundiam graviorem, reticebat; hinc ille etiam adfectum hunc solummodo pectoralem judicans, febricula catarrhali stipatam, mera exhibebat pectoralia, quæ parum tamen levaminis attulerunt, etiamsi ea per hebdomadem integram & ultra sat magna copia in usum vocaret. Tussicula quidem post expectorantium usum nonnihil remittebat, quin penitus tandem cessabat, & respiratio pariter liberior reddebatur, at febricula, quæ jam lentam æmulationem, cum quotidiano incremento perseverabat, appetitus prorsus dejiciebatur, adeo, ut æger rarissimè saltem cum fastidio & quasi coactus pauca tantum jusculi cochlearia adsumeret, urina erat rubicunda, somnus paucus ac turbulentus, pulsus celer ac debilis, alvus sicca & plerumque obstructa & vires corporis quotidie magis magisque cum animi vigore decredebant. Rebus sic consti-

constitutis, patiens meum quoque consilium petebat, & de iracundia prægressa interrogatus, scitu necessaria exponere; sine mora igitur temperantia, aliaque, ad bilem corrigendam & ocysus ex intestinis expellendam apta, præscripti. Quò factò, copiosa quidem saburra fervida ac viridis biliosa excernebatur, & æger aliquamdiu paulò melius sese habere videbatur; verum, quum morbus jam nimium invaluisset, & febris lenta altiores pridem egisset radices, medicamentis hisce, aliisque, post bilis crasioris evacuationem præscriptis, neque appetitus, neque vires reduci poterant, sed æger, lecto per aliquot hebdomades constanter adfixus, sensim sensimque debilior evadebat, tandemque convulsiones quædam in facie, artubus atque pectore cum delirio leviori superveniebant, quæ, biduo elapso, vitam ægro crispabant.

§. XI.

Ex hætenus recensitis facile, uti credo, practicus rationalis, quid agendum circa medelam, quid omitendum, perspiciet, totamque hujus febris curationem eò dirigendam esse mecum fatebitur, ut saburra biliosa, sive sit solitaria, sive mucidis impuritatibus remixta, emendetur ac præparetur, tunica intestinorum & partium connexarum spasmodicè constrictæ nonnihil relaxentur, posteaque materia emendata ac præparata blandè atque maturè, priusquam copia majori ad sanguinem tendat, & diuturniori sua in- & adhæsione parietes intestinorum gravius erodat, per alvum educatur.

B 2

Hisce

Hiscæ enim, prout decet, peractis, & fomite materiæ penitus subtracto, istud, quod jam ad humores circulantibus penetravit, & febrem hæctenus suscitavit, facile & intra breve tempus subigi quoque, & per poros cutis ac vias urinarias ab ipsa natura, si paucis duntaxat pharmacis, suo loco indicandis, à medico suffulciatur, excludi poterit.

§. XII.

Prima indicatio, quæ tempestivam ac summè necessariam materiæ eliminandæ correctionem ac præparationem concernit, optimè per temperantia, & temperata pariter resolventia obtinetur. Inter priora igitur *nitrosa*, v. g. nitrum depuratum, tabulatum, antimoniatum &c., nec minus *acidula* v. g. sal acetosellæ, cremor & crystalli tartari, magisterium hepaticum rubrum Dresdense, spiritus nitri dulcis &c., inter posteriora autem *salia media* varia, v. g. arcanum duplicatum, tartarus vitriolatus, tartarus foliatus, terra foliata tartari, tartarus solubilis, liquor terræ foliatæ tartari aquosus & similia eminent: Locum tamen etiam inveniunt *aquea*, *aqueo-mucilaginea*, & *oleoso-mucilagineo-aquea*, v. g. decoctum avenaceum & hordeaceum cum radice graminis arvensis, rasura cornu cervi &c. tepidè tamen adhibitum, itemque potiunculæ & emulsiones ex aquis refrigerantibus, v. g. aqua graminis, endiviæ, lactucæ, fl. nymphææ, borraginis &c., & amygdalis dulcibus, feminibusque quatuor frigidis majoribus & minoribus paratæ, dum mixturæ ejusmodi diffusiores non solum bilis fervorem atque acrimo-

acrimoniam, diluendo æque ac involvendo, temperant, sed nonnihil pariter emolliendo fibras spasmodicè contractas relaxant, & tunicas intestinorum contra velli-
cationes inimicas & graviores arrosiones defendunt, im-
mo, jam erosas hinc inde partibus suis oleoso-mucila-
gincis demulcent.

§. XIII.

Quemadmodum bilis morbifica, quod maturè fieri prima jubebat indicatio, optimè emendatur, præparatur, adeoque ad exitum faciliorem ac minus molestum disponitur per temperantium æque ac resolventium usum tempestivum, sic indicationi secundæ præ reliquis *Emollientia unguinoso-oleosa*, & *mucilaginea* satisfaciunt, cujus census v. g. sunt sperma ceti, oleum amygdalarum dulcium recentissimè expressum, juscula avenacea tenuiora, cum floribus chamomillæ simplicis & radice altheæ cocta, & oleo memorato, aut butyro nondum salito ac recentissimo nonnihil pingvia reddita, & similia internè adhibita, nec minus clysteres emollientes ex radice altheæ, lil. alb., flor. chamomillæ, meliloti, sambuci, sem. lini &c. nitro, oleo lini aut amygdalarum dulcium parandi, & reiteratis etiam vicibus, si necessè fuerit, injiciendi. Internā quippe emollientia magis ventriculum & intestina tenuia, clysteres autem magis intestina crassa relaxant, adeoque alvum melius, quam illa, aperiunt; quæ singula ante evacuationem summè necessaria sunt: Nunquam enim, monentibus Medicis rationalibus, materia peccans movenda, nisi præparata,

nec præparata educenda, nisi viis, excretioni aptis, debite prius referatis. Qui secus igitur agunt, ægro medicatione sua magis nocent, quam prosunt, & nimiam fibrarum tensionem atque crispaturam præmatura evacuationum exhibitione magis augment, adeoque blandam atque completam saburræ biliosæ exclusionem procurare nequeunt; quemadmodum in sequentibus plura de erroribus hisce practicis proponere licebit.

§. XIV.

Postquam materia morbifica in primis viis stabulans debite præparata, & alvus quoque spasmodum ablatione aut tamen mitigatione denuò referata est, confestim de blanda evacuatione cogitandum erit, quam peragere possumus tutissimè per *laxantia mitiora* v. sg. rhabarbarum, sal Ebshamenfè &c.: Quibus tamen addi meretur, huic & prioribus indicationibus eodem statim tempore, & uno quasi actu satisfieri posse, si in principio emollientia cum laxantibus illicè misceantur, & unà cum temperantibus ac resolventibus exhibeantur. Præ reliquis igitur ad hunc finem obtinendum formulæ sequentes, quas sæpius in hac febre cum insigni plerumque emolumento, præscripsi, aptæ inveniuntur: Rec. Lap. cancror. citrat., cremoris tartari, arcani duplicati ana scrupulum unum, sperm. ceti finiss. drachmam semissim, nitri depurati drachmam unam cum dimidia. M. F. Pulv. divid. in 8. part. æquales. Hujus pulveris partes quatuor quovis die in vehiculo aqueo ægrotanti porriguntur, vel integra etiam moles ejus

ejus, omiſſa tamen ſpermatis ceti additione, cum aquis refrigerantibus, ſupra pridem recentis, in potiunculae formam redigitur, eademque cochleatim, per intervalla tamen breviora, propinatur. Huic, præter clyſterem emollientem, ſequens jungendum eſt electuarium: Rec. Olei amygdalarum dulcium recentiſſimè expreſſi drachmas ſex, rhabarbari orientalis pulveriſati drachmam unam, ſpermatis ceti albiſſimi ſcrupulum unum, ſachari Canarienſis quantum ſatis ad conſiſtentiam. M. Hoc remedium, quod vicibus alternis cum pulvere præcedente ad unum cochleare minus (Thee-Löffelgen) exhibetur, non tantum fibras vehementer conſtrictas relaxat, & alvum pertinacius obſtructam reſerat, ſed mucido-bilioſam quoque ſaburram blandè abſtergit, eamque citra ullam violentiam ſenſim per alvum educit; quâ educta, ſymptomata quævis & ipſa pariter febris conſeſtim ac notabiliter remittunt, immo, nonnulla prorfus ceſſant. Per aliquot itaque dies pulveris & electuarii uſu continuato, mitigatis etiam pathematibus complicatis plerisque, & inimica ſaburra craſſiori exterminata, electuarium, ne nimiam relaxationem inducat, reponere, ac ſolum pulverem, aut ſolam potiunculam aliquamdiu exhibere convenit, quo ſubtiliores etiam ſcoriæ bilioſæ, per humorum maſſam pridem diſperſæ, ſubigantur, iisdemque per poros cutis ac vias urinarias ejectis, adeoque materiali cauſſa ſubtracta, febris paullatim profligetur.

§. XV.

Laudata medicamina ordinariò, quod memet iterata docuit experientia, tollendo huic morbo sola quidem sufficiunt, meritò nihilominus hoc loco quæritur: num *plebotomia* in eo locum pariter inveniatur, & aliquam spondeat utilitatem? Ad hanc quæstionem respondeo: quod illa omnino, licet non semper proficua reperitur, subinde necessaria existat, quando nimirum febris hæc hominem summe plethoricum corripit, aut hepatis, ventriculi, intestini duodeni &c. inflammatio imminet, vel dudum juncta deprehenditur. Nihil quidem ad materiæ urentis ac vellicantis emendationem aut evacuationem confert, fibrarum tamen relaxationem, sive in brachio sive pede administratur, adjuvat, & inflammationem imminuentem avertit, vel jam præsentem, quæ præcipua administrationis causâ æstimanda, notabiliter minuit: sin nulla verò pléthora urgens, nulla suspicio inflammationis jam subortæ, nec ullus quoque metus nascentis & adventantis adsit, semper omitti debet, dum, præter aliqualem fibrarum relaxationem, quæ aliis tamen remediis tutius procuratur, nullam prorsus utilitatem in febre biliosa solitaria ac sibi relicta præstat, sed, ægrum magis debilitando, loco sperati emolumenti noxam potius creare convevit.

§. XVI.

Clarè ex hæctenus communicata rationali mendendi methodo patescere opinor, perverè ac contra sanioris

sanioris scientiæ regulas agere, adeoque severiori utique reprehensione dignos esse, qui febris biliosæ curationem in principio statim, nulla prorsus materiæ præparatione præmissa, nulla tunicarum valdè contractarum relaxatione procurata, *Emeticis* adgrediuntur. Hæc ipsa enim non tantum commotionem humorum febrilem, sed spasmodicas quoque fibrarum ac tunicarum constrictiones in intestinis, ventriculo & partibus connexis eminenti irritatione sua augent, & inflammatoriis idèd cruoris stasibus majorem occasionem suggerunt, vel jam enatas longè graviore, quin sæpissimè lethiferas, reddunt: *Nibil frequentius enim, ita differente B. HOFFMANNO a), in praxi occurrit, quam ab ira, (quæ præcipua & plerumque unica febris biliosæ causâ procatartica existit), inflammationem pati ventriculum & intestina, eamque cumprimis lethalem fieri, si mox potus frigidus paullo avidius superingeratur, vel purgans vel emeticum propinetur, ad bilem ab ira, ut vulgò putant, commotam è ventriculi sinu exturbandam - - - adeoque cane & angue pejus vitanda in adfectibus & symptomatibus, ab ira productis, omnia purgantia drastica & emetica &c.*

§. XVII.

Nonnunquam pariter, quod silentio præmittere nequeo, inconsultam hanc emeticorum exhibitionem tanta sequitur ventriculi debilitas, tantaque appetitus dejectio, ut ægri quævis esculenta penitus averfentur, & pauca etiam, citra adpetitum ingesta,
C
illicd

a) In Med. System, T. II. P. 2. cap. 1. §. 14.

illico per vomitum reddant. Tam refractaria præterea hæc imbecillitas ventriculi, si aliquamdiu fuerit neglecta, reperitur, ut robur naturale apud subiecta nonnulla, præsertim in senili pridem ætate constituta, vix iterum, optimis etiam adhibitis confortantibus, restitui queat; quemadmodum istud apud fœminam sexagenariam manifestè aliquando observare mihi contigit: Hæc nempe, post prægressam graviorem animi excandescentiam, in febrem biliosam, consuetis symptomatibus, & constanti inprimis nausea, ac vomendi conatu stipatam, incidebat. Medicus accersitus verum morbi genium minus debite perpendens, neglecta materiæ biliosæ præparatione, spretis quoque reliquis, evacuationi necessariò præmittendis, statim emeticum, ad bilem, uti perhibebat, tempestivè è ventriculo ejiciendam, ægrotanti porrigebat. Sed quid sequebatur? nihil certe aliud, nisi notabile symptomatum plerorumque incrementum. Calor quidem febrilis, elapsis aliquot diebus, nonnihil remittere videbatur, ast tanta paullatim ventriculi imbecillitas superveniebat, ut ægra nulla amplius alimenta, si pauca potulenta, præsertim aquam frigidam, exceperis, retinere possët, sed paullò post adsumtionem per vomitum denuo redderet. Medicus prædictus varias quidem tincturas calidas stomachales præscribentibus, at nihil earum usû efficere poterat, sed ventriculi debilitas cum adpetitus ac virium dejectione sensim augebatur, & in febris biliosæ locum febricula lenta succedebat, quæ, nullis postea remediis, ut ut congruis, cedens, post novem hebdomadam decursum ægram summè emacia-

emaciatam vita privabat, ac prognosin meam, quam, ultimo tempore, adeoque nimis serò, ad juvandum vocatus, formaveram, satis, ac septem vix elapsis diebus, confirmabat.

§. XVIII.

Eandem quoque noxam, quod pridem ex supra allegato HOFFMANNI testimonio patet, *Cathartica completa*, primis statim diebus oblata, biliosa febre laborantibus inferunt. Aequè nempe, ac præcedentia, stimulando operantur, adeoque hostili vellicatione sua præternaturales partium solidarum stricturas magis pariter intendunt, & peccanti non solum bili fervidiorum conciliant indolem, sed febrilem quoque cruoris commotionem augent. Hisce accedit, quod materia corrupta hac ratione ex intestinorum canale nunquam penitus educatur, & violentam hanc evacuationem major alvi obstipatio, & prava pathemata alia pressò plerumque pede sequantur, quibus creberrimè mors ipsa, nunc citius tamen, nunc verò tardius, succedit, præsertim, si imprudentes medicastri, quod frequentissimè ab ipsis fieri satis compertum habeo, emeticis & purgantibus, præmaturè & inconsultè exhibitis, alia etiam pharmaca calidiora jungant.

§. XIX.

Non possum non, quin ad hæc confirmanda, singularem quoque casum, quem apud virum quinquaginta circiter annorum, & melancholico - cholericò
C 2
tempe-

temperamento præditum, annotavi, adducam uberius: Sentiebat ille, post prægressam graviorem iracundiam, insignes anxietates præcordiales, tensiones in dorso, & tantas pectoris constrictiones, ut difficilè admodum inspiraret; alvus præterea per biduum pertinacissimè obstructa erat, cum aliqua sanguinis ebullitione, vertiginosa capitis temulentia, adpetitus dejectione, & intercurrentibus levioribus horripilationibus. Petebat igitur à pharmacopoeo quodam purgans medicamentum, acceptumque adsumebat, ast illud, licet aliquam saburræ mucido - biliosa portionem actione violenta extruderet, nullam tamen symptomatum prædictorum mitigationem procurabat, multò minus desideratam alvi libertatem reducebat, sed singula potius majora incrementa capere videbantur. Aliud proinde pharmacum, & quidem tincturam quandam calidam spirituosam, ab eodem pharmacopoeo temerario oblatam, per triduum, quanquam citra ullum prorsus levamen, in usum vocabat: Recensita quippe pathemata citato cursu ruebant in deterius, & æger, qui hætenus obambulare potuerat, nunc in lecto decumbere cogebatur, & spiritum vix amplius trahere valebat, ita, ut suffocationis periculum creberrimè immineret. Alia nihilofecius medicamenta, & ejusdem quidem cum prioribus commatis, à prædicto pharmacopoeo accepta, per septem propemodum hebdomades adsumebat, donec gravior hepatis obstructio, ex duro imprimis ac magno tumore in hypochondrio dextro cognoscenda, & uno pariter die præter omnem expectationem ingens ac repentina ventris intumescencia, hydro-

hydropem æmulans, symptomatibus reliquis, ne minimum hæctenus mutatis, accederent. In ancipiti hoc rerum statu tandem medicastro suo valedicere, ac meum auxilium implorare consultum ducebat. Accersitus itaque, & scitu necessariis debite prius exploratis, præter clysterem, tam pulveres nitrosos, quam supra etiam descriptum electuarium in usum trahere iussi, quibus intra paucos quoque dies efficiebam, ut venter rursus detumesceret, & respiratio cum excretionè alvina liberior evaderet: Verum enim verò, quum hepatis, & aliorum sine dubio imi ventris viscerum obstructio per moram diuturniorem jam invaluisset, referari illa, ac sanitas penitus restitui nequibat, sed febris lenta & hæctica, tandem, uti prædixeram, superveniens, exactis tribus mensibus, finem tragœdiæ imponebat.

§. XX.

Plura de erroribus, quos medicastro & practici incauti circa explanatæ febris, aliorumque, iracundiæ graviori succedentium, pathematum curationem frequentissimè committunt, hac vice adducere nolo, sed ad *regimen dieteticum*, cujus recensione brevi finem dissertationi imponam, transire consultum duco. Quod primò igitur loco *aerem* attinet, monendum erit, conducere temperatum: Frigidus enim transpirationem periphericam, quâ paulatim tamen biliosæ scoriæ, ex intestinis ad sanguinem ac lympham translata, præcipuè exterminari debent, suppressit; justâ

calidior autem ægrum magis debilitat, æstum febrilem auget, & præmaturus ac nimios sudores, qui corpus utili spoliant sero diluente, provocat. Omni pariter cura vitanda erunt *esculenta*, calidioribus condita aromatibus, nec minus *potulenta* quævis spirituosa, dum magis quoque bilis commotæ fervorem cum æstu febrili intendunt: Magnopere ex adverso proficua deprehenduntur, & medicaminum actionem egregiè promovent alimenta mucilaginea atque gelatinosa, v. g. juscula pullorum, juscula avenacea, vel ex hordeo aut tritico excorticato parata, itemque potulenta temperata, in principio tamen, quando spasmi adhuc vigent, tepidè hausta, v. g. decoctum avenaceum, absque radice cichorii paratum, decoctum hordeaceum, aqua simplex sola, vel cum radicibus graminis arvensis & scorzonæræ cocta, serum lactis acidulum, ex lacte dulci artificiali præcipitatione productum, & similia. De *motu, somno, adfectibus animi &c.* parùm habeo dicendum, reticere tamen nequeo, patientem sanitatis reditum multum accelerare, si animum, quantum fieri poterit, ad tranquillitatem, & corpus ad quietem componere studeat, ac novam inprimis iracundiam cane pejus & angve fugiat, quippe quæ, ut ut levisima, morbum hunc, uti id ex tractatione præcedenti jam manifestum est, magis exacerbare, & jam jam cessantem plenè planeque, quin cum majori adhuc periculo, reducere valet.

T A N T V M.

COROL.

COROLLARIA.

- I. **B**ilis cystica & hepatica eandem quidem originem, eundemque secretionis locum agnoscunt, temperie nihilominus & amaritie, quæ in priori maxima, in posteriori ferè nulla est, magnoperè differunt.
- II. In bile naturali atque perfectè sana neque explicitum sal acidum, neque alcalicum, neque medium demonstrari potest.
- III. Salina acida mitiora bilem nonnihil coagulant, adeoque expansionem ejus præternaturalem, nimiumque fervorem potenter minuunt; alcalia ex adverso eam magis resolvunt, expandunt, & ideo fluiditatem ac calidam indolem augent, immo, per acida pridem coagulata pristina fluiditatem reddunt.
- IV. Febris non morbus est, sed morborum remedium; hinc medicus non de febre ipsa, sed

sed de caussa febris removenda præcipuè cogitare tenetur.

V. Medicus, de materia morbifica præparanda, ac viis excretoriis referendis, prout decet, sollicitus, in februm curatione pharmacis sudoriferis, propriè talibus, rarissimè indiget, dum natura, remotis obstaculis, sola ut plurimum evacuationem præstare valet.

VI. Nitrum præternaturalem sanguinis æstum, non actualiter refrigerando, sed incidendo, resolvendo, & aperiendo, minuit.

DA A 6545

ULB Halle 3
003 105 768

Sb.

VD 18

VD 17

DISSERTATIO INAUGURALIS
MEDICA
DE
FEBRE BILIOSA

QVAM
SVB DIVINI NVMINIS AVSPICIIS
CONSENSV GRATIOSAE FACVLTATIS
MEDICAE

PRAESIDE
**IOHANNE FRIDERICO
CARTHEVSER**

MED. DOCT. ET PROF. PVBL. ORD.
FACVLTAT. MED. h. t. PRO-DECANO

PRO GRADV DOCTORIS

SVMMSIQVE IN MEDICINA HONORIBVS ET
PRIVILEGIIS DOCTORALIBVS LEGITIME
IMPETRANDIS

DIE XXII. OCTOBRIS MDCCXLVI.

H. L. Q. C.

PLACIDO ERVDITORVM EXAMINI SVMMITTET

IOHANNES BENIAMIN CLEEMANN

GVBENA - LVSATVS.

FRANCOFVRTI AD VIADRVM,
TYPIS PHILIPPI SCHWARTZII, ACAD. REG. TYP.

